

hoc diximus, 16. q. 7. ubi ratione bonæ sententiæ referuntur, et citantur aliqua scripta Origenis quamvis ille post mortem fuerit anathematizatus et damnatus, ut legitur can. Sane profertur. 24 q. 2.

222. *Et quomodo hoc intelligendum? Auctorum damnatorum scripta, qua ratione citari possint?*—Ulterius bene et utiliter talia scripta allegantur ad convincendam, atque impugnandam vanitatem, seu falsitatem talium auctorum, et errorum suorum, arg. can. *Si quid veri*, dist. 37 et can. *Dominus declaravit*. 4. q. 1. Idque exemplo Pauli Apostoli ad *Timum*, 1, 12, contra Cretenses adducentis testimonium cujusdam gentilis, proprii ipsorum prophetæ, ac perhibentis: *Cretenses semper mendaces, mala bestiae, ventres pigri*: quia illud verum competit. Hoc autem solummodo recte fit ad revincendam vanitatem, malitiam, et falsitatem; non autem ad asserendam aliquam ipsorum auctoritatem: sicut a pari de Christo tum sancti angeli, tum daemones testimonium perhibuerunt, et utriusque verum dixerunt, nihilominus daemorum nulla fuit auctoritas; ac proinde Christus non sinebat ea loqui. Marc. 1, 34. et Lucae, IV, 41.

223. *Libri auctorum damnatorum recte jubentur comburi.*—Quinimo quia simplices non tam facile veritatem a falsitate discernere possunt; hinc talium lectio librorum, quorum auctores damnati sunt, optime per sanctam matrem Ecclesiam populo christiano prohibita fuit; ut constat ex *Bulla Cœnæ Domini*, ac indice librorum prohibitorum. Id ipsum inhibuerunt etiam leges Cæsareæ, l. *Damnato*, c. *de Hæretic.*, ubi proin tales libri jubentur comburi: nam veritas tutius in aliis libris incorruptis investigatur, et facilius reperitur, quam in talibus jam depravatis, et venenatis scriptis.

224. *Damnato libro, non idcirco censetur damnatus auctor.*—Resp. II. Nihilominus damnato libro, non idcirco censetur damnatus illius auctor; præsertim, si ipse submitit librum iudicio sanctæ Sedis apostolicæ. Patet hoc ex d. c. *Damnatus*. h. t. ubi damnato, et reprobato libello Joachim abbatis, ipse Joachim non damnatur. Hinc in præfatione iudicis librorum prohibitorum notanter monetur, quod ibidem «in prima classe non tam libri, quam librorum scriptores continentur, qui aut hæretici, aut nota hæresis suspecti fuerunt; horum enim catalogum seri oportuit, ut omnes intelligant, eorum

scripta non edita solum, sed edenda etiam prohibita. In secundam classem non auctores, sed libri sunt relati, qui propter doctrinam, quam continent, non sanam, aut suspectam, aut quæ offensionem etiam in moribus tantum fidelium afferre potest, rejiciuntur, etiamsi auctores, a quibus prodire, ab Ecclesia nunquam desciverint.» Hactenus citata præfatio, clare indicans, quod damnato, sive reprobato auctore, omnes ejus libri reprobentur: non autem econtra damnato libro, damnetur auctor.

225. *Cur error Joachim abbatis, et damnatio libri sui, nihil obfuerit monasterio Florensi?*—Queritur IV. Cur error Joachim abbatis, et damnatio libri sui, nihil obfuerit monasterio Florensi, per ipsum instituto atque gubernato? Resp. I. Ratio hujus fundamentalis affertur in sæpe dicto cap. *Damnatus*. § *In nullo*. h. t. illis verbis: «In nullo tamen propter hoc Florensi monasterio (cujus ipse Joachim extitit institutor) volumus derogari: quoniam ibi et regularis est institutio, et observantia salutaris: maxime cum ipse Joachim omnia scripta sua Nobis assignari mandaverit apostolicæ Sedis iudicio approbanda, seu etiam corrigenda,» etc. Quibus verbis duplex, ut liquet, insinuatur ratio: Prima est, regularis institutio, atque observantia salutaris in memorato monasterio vigens: secunda, protestatio auctoris, libellum suum iudicio sanctæ Romanæ Ecclesiæ humiliter submittentis, hujusque fidem firmiter se tenere palam confitentis.

226. *Dictio Maxime est implicativa, et quid importet?*—Resp. II. Etiamsi posterior ratio defuisset, atque Joachim, auctor libri in generali concilio reprobati, et damnati, stetit pertinaciter in suo errore; adhuc tamen non fuisset idcirco reprobatus ipsummet monasterium Florense. Ita abbas Panormitanus in d. c. *Damnatus*. n. 4. h. t. recte id colligens ex addita dictione, *Maxime*. Hæc siquidem dictio ex propria vi, et natura sua, est implicativa, et implicat, sive includit casum magis dubitabilem, denotatque idem esse in casu contrario, sive in quo deficit ratio expressa, licet in isto fortior militet ratio, arg. l. I. § *Si ex doctante*. ff. *de Collatione*. et c. *Ad abolendam*, juncta Glossa § *Maxime spurii*. de *Filiis presbyt.* ac tradunt Everardus loco a natura *Dictionum implicativarum*, n. 1; Fagnanus in c. *Cum esses*, n. 53, de *Testamentis* et late Barbosa *Diction.* 497. *Maxime*, citans alios.

227. *Delictum prælati non debet in monasterii detrimentum redundare.*—Confirmatur. Quia «delictum personæ non debet in Ecclesiæ detrimentum redundare:» ut habet reg. 73. juris in 6. et concordat textus in can. *Si episcopum*, 16. q. 6. et c. *Fraternitatem*, 2. de *Donatione*. Ergo stante eo, quod in monasterio vigeat institutio regularis, atque observantia salutaris, sicque illud non consentiat in peccatum prælati, damnato prælato ob suam hæresim, et pertinaciam in ea, non idcirco monasterium damnari censetur. Adhuc enim istud immune erit, atque salvabitur ex prima ratione, videlicet ob institutionem, atque observantiam regularem suam: quamvis multo magis, atque a fortiori idem dicendum sit, si prælatus sua quoque scripta iudicio sanctæ Sedis apostolicæ submittat, ac proin pertinaciter in suo errore non persistat.

§ XI.

DE ERRORIBUS ALMARICI, ET ALIIS HOC TITULO TRACTATIS.

228. *Almarici errores damnantur in concilio generali.*—Queritur I. Quis fuerit Almaricus, et qui errores ipsius? Nam plures errores ipsius fuisse damnatos in eodem generali concilio, patet ex verbis illis, in c. *Damnatus*, § fin. h. t. relatis: «Reprobamus etiam, et condemnamus perversissimum dogma impii Almarici, cujus mentem sic pater mendacii excecavit, ut ejus doctrina non tam hæretica censenda sit, quam insana.»

229. *Almaricus, quis fuerit?*—Resp. I. Almaricus, natione Gallus, circa annum Domini 1204, sub Ottone IV imperatore, ac Innocentio papa III, in Parisiensi civitate, in qua cæteroquin est fons totius scientiæ, et puteus divinarum Scripturarum, quibusdam viris litteratis sibi adherentibus impietatis doctor, ac perversissimorum dogmatum magister extitit. Qua cognita, et probata perversitate sua Almaricus de concilio episcoporum, et theologorum, ductus in campum, et coram universo populo degradatus, atque una cum sectatoribus suis in adventu regis Franciæ flammis exustus fuit. Berardus Lutzenburgus in *Catalogo hæreticorum*. §. *Almaricus*: quamvis Fagnanus in c. *Damnatus*, num. 28. h. t. referat Almaricum de suis vesanis erroribus ad episcoporum et theologorum Parisiensium concilio convictum, ex mœrore animi interisse; ejusque cadaver, jussu Philippi

Galliarum regis postea exhumatum, et anno 1208 flammis exustum fuisse.

230. *Plures ejus errores referantur in specie.*—Resp. II. Inter vesanos Almarici errores fuerunt præcipui, qui sequuntur. Et quidem impie assererat. — I. Corpus Christi non aliter esse in pane altaris (negabat enim transsubstantiationem) quam in alio pane, et qualibet re. — II. Deum sic locutum esse in Ovidio, sicut in Augustino. — III. Negavit resurrectionem corporum. — IV. Negavit similiter paradisum, et infernum; asserens, quod qui haberet cogitationem Dei in se, ipse haberet in se paradisum; qui vero peccatum mortale haberet, is haberet infernum in se, sicut dentem putridum in ore. — V. Altaria sanctis dicata, et imagines illustrare, ac sanctos invocare, idololatriam esse dicebat. — VI. Asserebat, quod si Adam non peccasset, non fuisset distinctio sexus, sed fuisset multiplicatio hominum, sicut angelorum. — VII. Quod Deus non videatur in se, sed in creaturis, sicut lumen in aere. — VIII. Quod illud, quod alias foret peccatum mortale, factum in charitate non sit peccatum, impunitatem peccatorum promittens. — IX. Affirmabat, ideas, quæ sunt in mente divina, et creare, et creari; cum tamen in mente divina, teste sancto Augustino, nihil nisi æternum, et incommutabile sit. — X. Aiebat, mentem contemplativi, vel beati, perdere suum esse in proprio genere et redire in illud esse ideale, quod habuit in mente divina. Tacentur alii hæretici, quin et insani errores Almarici, quos universim fuisse viginti, refert Lutzenburgus, loc. cit. id colligens ex Chronicis summorum pontificum, tempore Innocentii III.

231. *Concilium generale Viennense, quando celebratum, et quæ in ipso fuerint definita?*—Queritur II. Quænam dogmata fidei in concilio Viennensi, relato Clem. un, h. t. proponantur? Resp. Concilium istud generale, anno Domini 1311 celebratum Viennæ in Gallia, sub Clemente V, comprimis firmiter confitetur Unigenitum Dei Filium, in eadem essentia cum Patre æternaliter subsistentem, verum corpus humanum, ac passibile, animamque rationalem, illud vere per se, ac essentialiter informantem, assumpsisse in tempore ex Virgine ad unitatem personæ. Et quod in humana natura assumpta ipsum Dei Verbum pro nostra salute non solum cruci affigi, et in ea mori voluerit, sed etiam post mortem lancea perforari in latere sustinuerit.

Et insuper declarat sanctum Joannem apostolum, et evangelistam, narrando, cap. XIX. quod Christo jam mortuo unus militum lancea latus ejus aperuerit, rectum rei gestæ ordinem tenuisse.

232. *Damnatur opinio temere asserentium, quod Christo adhuc viventi lancea latus fuerit apertum.* — Ac per hoc reprobatur, atque damnatur opinio quorundam temere asserentium, quod Christo adhuc viventi lancea latus fuerit apertum. Nam hæc doctrina repugnat clarissimo testimonio sancti Joannis evangelistæ, loc. cit., sicque detrahit fidei sancti Evangelii. Detrahit insuper magnitudini miraculi: evidentius siquidem miraculum est, quod de corpore mortuo manaverit sanguis et aqua, quam de vivo. Detrahit etiam figuræ, quod sicut ex latere Adæ soporati Eva sibi in conjugem est formata, sic ex latere Christi dormientis, sive jam mortui, profluentibus inde undis aquæ et sanguinis, formaretur unica et immaculata ac virgo. sancta mater Ecclesia, conjux Christi. Repugnat itidem communi sententiæ sanctorum Patrum, et doctorum, prout ibidem notavit pontifex una cum concilio Viennensi.

233. *Aut, quod anima rationalis vere ac per se humani corporis non sit forma?* — Deinde dictum generale concilium, § Porro, reprobatur, atque hæreticam declarat doctrinam temere asserentium, aut vertentium in dubium quod substantia animæ rationalis, seu intellectivæ, vere ac per se humani corporis non sit forma. Et quidem maledictus Averrhoës, 3, *de Anima*, concl. 5. olim tenuit hanc doctrinam. Verum, ut observat, pluribusque rationibus probat Doctor subtilis, in 4. dist. 49. § Respondeo, § Dico ergo, naturaliter est notum quod anima intellectiva sit forma hominis specifica: unde Aristoteles lib. II. *de Anima* text. 6. definiens animam intellectivam, inquit, « quod est actus corporis physici organici, potentia vitam habentis. » Nec breviter invenitur aliquis philosophus notabilis, qui id negaverit, præter Averrhoem, prout notavit Scotus, loc. cit., quamvis posterioribus temporibus aliqui reperti fuerint, qui id ipsum temere negare, vel in dubium revocare præsumpserint, prout liquet ex cit. Clement. un. h. t. primum post mortem Doctoris subtilis emanata.

234. *Quid juvet ad fidem istud in generali concilio definire?* — Dices. Quid juvat ad fidem hoc disquirere, atque in generali concilio definire? Resp. multum sane id conferre.

Imprimis enim opposita, et impræsentiarum damnata sententia, tacite contradicit illi catholicæ veritati, quod Christus sit verus homo, ex anima rationali et humana carne compositus, c. *Firmiter*. § *Et tandem*, h. t. seu subsistens, c. *In quadam de Celebrat Miss.* juncto Symbolo sancti Athanasii: dum negat ullum hominem ex anima rationali, humanum corpus vere et essentialiter informantem componi, seu subsistere. Deinde opinio illa est contra fidem incarnationis Filii Dei: cum enim hæc principaliter ordinetur ad salutem animæ, ut quid Verbum divinum fuisset caro factum, si anima non existeret essentialis forma carnis, seu corporis humani? Glossa Clement. un. § *Intellectivæ*, h. t. Quinimo sententia temere asserens animam non esse vere ac per se formam corporis humani, et sic denegans formam substantialem physicam hominis, favet impiis Manichæis dicentibus, Christum non fuisse verum hominem, sed phantasticum d. c. *In quadam*. § *Alii*. Ulterius eadem sententia pugnat contra fidem resurrectionis corporum: quia enim anima rationalis, etiam separata a corpore, habet suum esse, ac subsistere (quod non est in aliis formis) si ipsa non foret per se, atque essentialiter, forma corporis humani, ad quid resurgerent ipsa corpora? Ideo autem corporum fit resurrectio, quia anima rationalis habet inclinationem naturalem ad sui corporis unionem, veluti forma substantialis ipsius; neque sine eo habet esse quietum, perfectamque beatitudinem, qualis datur æternaliter sanctis in cœlis, Abbas in Clem. un. num. 10. h. t. et Glossa loc. cit.

235. *Definitur etiam unicum baptisma. Et quod per baptismum conferatur gratia informans, seu sanctificans, censetur esse probabilis; ac de facto est de fide.* *Ibid.* — Tandem concilium allegatum credit, atque ab omnibus fidelibus firmiter confitendum definit unicum baptisma, regenerans omnes in Christo baptizatos, ac tam adultis, quam parvulis, perfectum existens remedium ad salutem. Tum idem concilium ex duabus a se relatis opinionibus approbat eam, veluti probabilior ac dictis sanctorum, et theologorum magis consonam, quæ asserit, per baptismum conferri tam adultis, quam parvulis, gratiam informantem, seu sanctificantem, atque virtutes. Verum hæc sententia de facto non solum est probabilior, sed certa, ac de fide tenenda, propter novissimam definitionem sacri concilii Tridentini, sess. 6, cap. VII. et can. 9. ubi

docet, « quod in ipsa justificatione (cujus causa instrumentalis est sacramentum baptismi, ut ibidem præmittitur) cum remissione peccatorum hæc omnia simul infusa accipit homo per JESUM, cui inseritur, fidem, spem, et charitatem. »

236. *Definitur processio Spiritus sancti a Patre, et Filio remissive.* — Porro, quod in cap. un. h. t. in 6. desumpto ex concilio generali Lugdunensi, definitum fuerit, Spiritum sanctum æternaliter a Patre, et Filio, tanquam ab uno principio, et unica spiratione procedere, fusius supra, § 2, per totum declaratur, eademque catholica veritas contra errorem Græcorum probatur.

TITULUS II.

De Constitutionibus.

1. *Ratio ordinis. Omne jus aut scripto constat, aut non scripto.* *Ibid.* — Posito primario, ac principali juris canonici fundamento, quod est fides catholica, et firma veraque sanctissimæ et individuae Trinitatis confessio; pergit compilerator juris canonici ad ponendum alterum, veluti secundarium ejusdem fundamentum, explicando generaliora totius juris principia per tres subsequentes titulos.

Et quia omne jus, quo utimur, scripto constat, aut non scripto, ut habetur can. 2, dist. 2. ibi: « Omne autem jus legibus et moribus constat: » juncto § *Constat autem*. *Instit. de Jure nat. gent. civil.*, jus scriptum vero sit certius, generalius, sicque potentius et nobilius, quam non scriptum: merito prius agitur de jure scripto, cujusmodi sunt constitutiones, quam de non scripto, ut est consuetudo. Cæterum cum præsens titulus copiosorem contineat materiam, quam theologi quoque tradere consueverunt in tractatu *de Legibus* (atque ego ipsemet tract. II *Theologiæ moralis* per totum explicavi) eundem majoris claritatis gratia in paragraphos dividendo, ea potissimum in progressu examinantur, quæ specialiter ad jus canonicum pertinere dignoscuntur, cætera remittendo ad theologiam

§ I.

DE VARIIS ACCEPTIONIBUS ET NOMINIBUS CONSTITUTIONUM, BULLA, ET BREVI APOSTOLICO.

2. *Constituto, unde sic dicatur?* — Quæritur I. *Constitutio* unde sic dicatur, et quot modis accipiatur? Resp. I: Quantum attinet ad ætymologiam nominis, *Constitutio*, dicitur a *constituendo*, hoc est, a *simul statuendo*; sicque vi nominis idem sonat ac *commune statutum*: nam *Con* est simul, et altera particula sonat idem, quod *Statutio*, sive *Statutum*.

3. *Constitutio stricte accepta, quid? Lex, et constitutio ferme sumuntur pro eodem.* *Ibid.* — Resp. II. *Constitutio* potest accipi dupliciter; stricte videlicet, et large. Priori modo sumitur *constitutio* pro lege, quam princeps statuit, sive constituit de consilio procerum ac senatorum suorum, 1. *Humanum*, C. *de Legib.* Quo in sensu can. 4. dist. 2. dicitur: « *Constitutio* est, quod rex, vel imperator constituit. » Quinimo juxta communem loquendi modum ferme pro eodem sumuntur *lex* et *constitutio*, arg. can. 3, dist. 1. Ibi: « *Lex* est *constitutio scripta.* » Unde et sanctus Anacletus papa, epist. 1, cap. III. ac refertur can. *Leges Ecclesie*. 3. q. 6, constitutiones ecclesiasticas appellavit *leges*, illis verbis: « *Leges Ecclesie apostolica firmamus auctoritate.* » Unde, quod canones etiam recte appellantur « *Leges ecclesiasticæ,* » tradit Abbas in c. *Canonum statuta*, n. 1, h. t.

4. *Magis tamen usitate differunt; et in quo?* — Fatendum tamen, quod frequenter, et magis usitate, constitutiones principum sæcularium appellantur *leges*, non autem constitutiones ecclesiasticæ; prout liquet ex rubricis utriusque juris, præsentem materiam concernentibus. Accedit ratio congruentiæ: quia imperator omne suum imperium et potestatem immediate a populo accepit, unde sicut olim, quæ statuebantur a populo, *Leges* dicebantur; ita et nunc, quæ imperator statuit, rectissime vocantur *Leges*, ut jam dictum in Proœmio, n. 177. At vero Romanus pontifex potestatem suam non habet a populo, sed immediate a Deo, cujus proinde decreta potius appellantur *Constitutiones*, quam *Leges*. Hinc Abbas in cap. 1, n. 1. *de Sentent. et judic.*, notandum ait, « quod legum appellatione veniunt jura civilia, et appellatione canonum veniunt canonica, » sive ecclesiastica. Idque desumitur ulterius ex verbis illius cap. 1.